

Με αφορμή το πολυσυζητημένο (αλλά απολύτως μονοδιάστατο!) νομοσχέδιο για τη βιοποικιλότητα, του οποίου η τελική ψηφοφορία μεταφέρεται γι' αργότερα, ας πούμε δύο λόγια.

Θα μπορούσαμε να πούμε αρκετά για το ευαίσθητο αυτό θέμα, δηλ. την αλληλεπίδραση του φυσικού τοπίου με το κτιστό περιβάλλον. Από τη μια δεν είναι απαραίτητο κάθε «σχέδιο δόμησης» να βλάπτει το φυσικό τοπίο, αντίθετα είναι δυνατόν υ-

μπει τάξη στο χάος των «προστατευόμενων περιοχών» της χώρας και να επιβληθούν μέτρα που θα διαφυλάξουν την ακεραιότητα του τόπου και την εντυπωσιακή βιοποικιλότητα που καταφέρνουμε ακόμη να διαθέτουμε!

του δρος ΤΖΕΦΕΡΗ ΠΕΤΡΟΥ*

Η εντός «Natura 2000» ανάπτυξη

Στο επίκεντρο των διαβουλεύσεων είναι η επίμαχη ρύθμιση του άρθρου 9 (παρ. 2) για τους περιορισμούς στη δόμηση εκτός σχεδίου κι εντός περιοχών του δικτύου «Φύση 2000» (ζώνες ΕΖΔ και ΖΕΠ), το αν δηλ. θα επιτραπούν οι παρεκκλίσεις για το ελάχιστο εμβαδό αρτιότητας γηπέδων από τα 10 στα 4 στρέμματα (ή στα 6 ή στα 8). Μια συζήτηση σημαντική μεν ως προς το δέον γενέσθαι, αλλά που τελικά φανερώνει ότι το μόνο πράγμα που μας απασχολεί είναι η δόμηση και μάλιστα οι παρεκκλίσεις από αυτήν! Δυστυχώς, έπρεπε να υπάρξει η διάταξη αυτή στο άρθρο 9, ώστε ορισμένοι να καταλάβουν οψίμως ότι «οι περιοχές "Natura" καλύπτουν ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της επικράτειας...» και ότι «θα πρέπει να υφίσταται σχέδιο για την ανάπτυξη εντός "Natura"».

πό προϋποθέσεις να το αναβαθμίζει και να το αναδεικνύει, όπως γίνεται, π.χ., με τα σπουδαία αρχιτεκτονικά έργα, αρχαία ή και νεότερα. Αυτό πάλι δε σημαίνει ότι πρέπει να χτίσουμε τα πάντα και να καλύψουμε με κτιστό περιβάλλον κάθε σπιθαμή γης, όταν μάλιστα αυτή χρήζει ειδικής προστασίας!

Όμως, φίλοι μου, η πολύφερνη ανάπτυξη, που προσδοκούμε, αλλά που δεν έρχεται, παρότι καθημερινά εξαγγέλλεται, δεν αφορά μόνο τη δόμηση. Ούτε φυσικά το υπό διαβούλευση νομοσχέδιο, αφορά μόνο τη δυνατότητα δόμησης στις περιοχές «Natura 2000». Σκοπός είναι «η αειφόρος διαχείριση και αποτελεσματική διατήρηση της βιοποικιλότητας, ως πολύτιμου, αναντικατάστατου και σπουδαίας σημασίας εθνικού κεφαλαίου», μια συνολική προσπάθεια να

Αυτή η «αειφόρος» διαχείριση, όμως, δεν πρέπει να απαγορεύει συλλήβδην όλα τα έργα, αλλά να βάζει ειδικούς κανόνες στην ανάπτυξη αυτού του φυσικού εθνικού κεφαλαίου. Επομένως, η σωστή αντιμετώπιση είναι κάθε προστατευόμενη περιοχή να μελετάται χωριστά και να διέπεται κατά περίπτωση από ειδικούς και όχι γενικούς κανόνες, όπως άλλωστε προβλέπεται τόσο στην Οδηγία «Habitats» (οδηγία 92/43/ΕΕ) όσο και στα ειδικά τομιακά καθοδηγητικά έγγραφα (guidance documents) της ΕΕ (π.χ. *Non-energy mineral extraction and Natura 2000*, *Wind energy development and Natura 2000*, *Wind farm development*, *The implemenation of the Birds and Habitats Directives in estuaries and coastal zones*, κλπ.), τα οποία μπορεί να είναι μη δεσμευ-

* Μηχανικός Μεταλλείων - Μεταλλουργός, ΕΜΠ
(<http://www.oryktosploutos.net>,
<http://elladitsamas.blogspot.com/>)

τικά για τα κράτη - μέλη αλλά έχουν βαρύνουσα σημασία. Η μελέτη αυτή οφείλει να διαμορφώνει κανόνες και βέλτιστες πρακτικές για την ανάπτυξη των μορφών οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. τουρισμό φύσης, βιολογική γεωργία, βιολογική

να εξετάζουν όλες τις αναπτυξιακές εναλλακτικές λύσεις / προτάσεις, το προσδοκώμενο από αυτές δημόσιο συμφέρον, καθώς και την ιδιαίτερη οικονομική και κοινωνική σημασία τους και να καθορίζουν όλα τα αναγκαία αντισταθμιστικά μέτρα,

κό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο κατά περίπτωση σε συνδυασμό, δεν οδηγεί σε συγκεκριασμό τους κατά τρόπο που θα διασφαλίζει τη ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη, όπως επιτάσσει ο συντακτικός νομοθέτης και έχει δεχθεί η νομολογία

ώσιμο φυσικό πόρο επιβίωσης και γι' αυτό είναι «εξ αδιαιρέτου» αγαθό και πολύτιμη παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές. Τα υγιή οικοσυστήματα μπορούν να αντεπεξέρχονται καλύτερα στις αλλαγές του περιβάλλοντος, και αποτελούν τη με-

καλλιέργεια υδρόβιων οργανισμών, αλιεία με σαφώς προσδιορισμένα επιλεκτικά εργαλεία, περιβαλλοντική και πολιτιστική εκπαίδευση, μεταποίηση τοπικών προϊόντων κλπ., που «προωθούν» στα Περιφερειακά Πάρκα το ίδιο το Σχέδιο Νόμου, άρθρο 5) στις οποίες η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα και με τις οποίες μπορεί να προσελκύσει επενδυτές ποιοτικού επιπέδου.

Άποψή μου ότι σε αυτές μπορούν να προστεθούν υπό προϋποθέσεις και άλλες δραστηριότητες, όταν τεκμηριώνεται αρμοδίως ότι δεν βλάπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά και την ακεραιότητα του οικοτόπου κι ακόμη υλοποιούνται μέσα στο πλαίσιο που ορίζει το αυστηρότατο ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο, η Οδηγία 92/43/ΕΕ και η ΚΥΑ 33318/3028/28-12-1998 (ΦΕΚ 1289 Β΄) που εκδόθηκε σε συμμόρφωση με την οδηγία. Οι αρμόδιες αρχές (διοίκηση, αλλά και οι εξειδικευμένοι φορείς διαχείρισης) οφείλουν

μελετώντας και τις συγκριτικές επιδόσεις τους σε σχέση με τους στόχους διατήρησης του οικοτόπου, την ακεραιότητά του και τη συμβολή του στη συνολική συνοχή του δικτύου.

Η προβλεπόμενη κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση διαδικασία της «στάθμισης» («appropriate assessment»), εφόσον εφαρμόζεται συνετά από τη διοίκηση και στο υψηλότερο δυνατό διοικητικό επίπεδο, είναι δυνατόν να διασφαλίζει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, τη «διατηρησιμότητα» («sustainability») των οικοτόπων και της περιεχομένης βιοποικιλότητας, την ορθή εκτίμηση θετικού ή αρνητικού τελικού «ισοζυγίου», λαμβανομένης υπόψιν και της οικονομικής βιωσιμότητας των υπό εξέταση δραστηριοτήτων. Σε κάθε περίπτωση που η «στάθμιση» αφενός της εκτιμώμενης περιβαλλοντικής βλάβης στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και αφετέρου της εκτιμώμενης ωφέλειας, σε τοπι-

του ΣτΕ, υφίσταται η δυνατότητα από τη διοίκηση ενδελεχούς επανεξέτασης ή/και απόσυρσης του προταθέντος σχεδίου ή έργου.

Η λύση, δηλαδή (κι εδώ εντάσσεται και το θέμα της δόμησης), περνάει μέσα από την ειδική και τεκμηριωμένη κατά περίπτωση αποδοχή/απόρριψη και όχι μέσα από τον συλλήβδην αφορισμό. Το ερώτημα είναι πώς μπορεί να γίνει αυτό σε μια διοίκηση με τεκμηριωμένα ασθενή αντανασκαστικά και μια κοινωνία μάλλον αδιάφορη για την ουσία της περιβαλλοντικής προστασίας. Εδώ η απάντηση είναι απλή, αλλά εξίσου δραματική: Αν δεν αλλάξουν αυτά, ας μην ελπίζουμε σε τίποτε, ας μην προσδοκούμε τίποτε, ας φορέσουμε τα «παπιγιόν» ως Ευρωπαίοι εξυπηρετητές και ίσως εκεί τα καταφέρουμε, αν και ούτε αυτό το πιστεύω, με τα υπάρχοντα δεδομένα.

Η βιοποικιλότητα και η σειφορική εξέλιξη της αποτελεί ανανε-

γάλη μας ελπίδα απέναντι στις επερχόμενες κλιματικές αλλαγές. Το ίδιο, όμως, συμβαίνει και με τις παραγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες είναι απολύτως απαραίτητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη διατήρηση του κοινωνικού ιστού και την προοπτική του αξιοβίωτου βίου. Η συναινετική συνύπαρξη είναι ένα δύσκολο έργο που καλούμαστε να επιτελέσουμε ο καθένας από το εργασιακό του «μετερίζι».

Το διαχρονικό ερώτημα είναι πότε, επιτέλους, θα ξεπεράσουμε το στάδιο της αδιαφορίας και της ανεπάρκειας, ώστε να καταφέρουμε κάποτε να διαφυλάξουμε επί της ουσίας την πολύτιμη φυσική μας κληρονομιά χωρίς να σταματήσουμε την οικονομική ανάπτυξη.

Πότε θα καταφέρουμε να δούμε την ουσία, ότι δηλαδή η ελληνική φύση αποτελεί διαχρονικό στοιχείο της ελληνικής ψυχής, αλλά παράλληλα και ζωτικό εθνικό κεφάλαιο για την επιβίωσή της! Νοιάζεται κανείς;

Η ρύθμιση του εξωαστικού χώρου απαιτεί πολιτική

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ «ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή ΑΝΑΠΤΥΞΗ» ΕΙΝΑΙ ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΟ

Κύριος χωροταξικός στόχος της χώρας, με έκδηλες περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές προεκτάσεις και κοινοτική υποχρέωση σύμφωνα με την ισχύουσα Συνθήκη της ΕΕ, αποτελεί η απόδοση όρων αειφορίας, στο σύνολο του χώρου της Επικράτειας.

Το ζητούμενο για τον εξωαστικό χώρο και τις περιμετρικές περιοχές των αστικών κέντρων, εστιάζεται:

- στην αποτροπή παθογενών φαινομένων, τα οποία εκδηλώνονται υπό μορφή «οικιστικών κοιλιών» και (ημι)αστικών μορφωμάτων,

- στο βιώσιμο σχεδιασμό και θεσμοθέτηση χρήσεων γης, στο πλαίσιο του προγραμματισμού της μελλοντικής εξέλιξης ενός οικισμού, μιας πόλης, ενός αστικού κέντρου, ενός πολεοδομικού συγκροτήματος, ο οποίος θα διασφαλίζει:

- την ικανοποίηση των προβλεπόμενων αναγκών τους και την πρόκληση μιας αναπτυξιακής δυναμικής ή ανάκαμψης σε περιόδους ύφεσης, όπως η τρέχουσα,

- την προστασία και ανάδειξη των ευαίσθητων τοπιών, περιοχών, (οικο)σημημάτων και την οργανική συναρμογή τους, με το δομημένο περιβάλλον.

Οι καταβολές της παθογένειας του εξωαστικού χώρου

Τα αίτια της εξωαστικής ανορθολογικής δόμησης, θα πρέπει να αναζητηθούν στο στρεβλό και εν πολλοίς αναποτελεσματικό σύστημα παραγωγής πολεοδομισμού χώρου. Το οποίο, πέραν της περιβαλλοντικής υποβάθμισης που προκαλεί, αποτελεί έναν από τους κατεξοχήν παράγοντες εκτροπής των αναπτυξιακών ροών προς τη χώρα και τη δραματική υστέρηση υλοποίησης επενδυτικών σχεδίων.

Η τάση για προστασιοποίηση των τελευταίων δεκαετιών, δεν οφείλεται μόνον σε πιέσεις εκτόνωσης στεγαστικών αναγκών και άλλων πολεοδομικών λειτουργιών. Προκαλείται και από την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβί-

σης στους υφιστάμενους ιστούς προς τον extra muros χώρο. Στις δε παράκτιες και νησιωτικές κυρίως περιοχές, από μία -τεχνητή σε μεγάλο βαθμό όπως αποδείχτηκε- ζήτηση για παραθεριστική κατοικία και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και αναψυχής τα ανωτέρω. Κινήθηκαν γενικότερα «ευνοϊκές», συγκυριακά, πιστωτικές συνθήκες, οι οποίες συνέβαλαν αποφασιστικά στην υπέρμετρη διόγκωση της κτηματαγοράς.

Η απουσία ενός σχεδιασμού, ο οποίος συνεχίζει και σήμερα να οδηγεί την οικιστική δυναμική και τις πολεοδομικές εξελίξεις γενικότερα, σε ένα *laissez faire*. Και η πρακτική των παρεκκλίσεων, εκτός σχεδίου, κατέληξε να είναι η μόνη που δίνει διέξοδο στις πιέσεις, λόγω αδικαιολόγητης απάθειας της πολιτείας να χαράξει και να θεσμοθετήσει μία ουσιαστική πολιτική χρήσεων γης.

Το υψηλό τίμημα της αδράνειας

Η διαμορφωθείσα κατάσταση χαρακτηρίζεται συχνότατα:

- από συγκρούσεις χρήσεων, π.χ. γεωργικοκτηνοτροφικών ή (και) οχλουσών με αυτών της κατοικίας ή αναψυχής,

- στρεβλώσεις στις πραγματικές ανάγκες προγραμματισμού / σχεδιασμού, του αστικού φαινομένου,

- απουσία δημόσιου χώρου και ιεραρχημένου δικτύου μεταφορών, αλόγιστη δόμηση, κακοποίηση του τοπίου, μη αναστρέψιμες δηλαδή εξελίξεις σε ορατό χρονικό ορίζοντα.

Το κόστος τής μη σχεδιαστικής παρέμβασης, είναι με όρους οικονομικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και ανταγωνιστικότητας, υψηλό, ενώ οδηγεί σε φαινόμενα υποβάθμισης του χώρου, δραματικής σε κάποιες περιπτώσεις, ιδίως σε παραθαλάσσια μέτωπα και στα νησιά γενικότερα.

Η πόλη ως εξελισσόμενος ζωντανός οργανισμός

Η πόλη, ή ορθότερα το αστικό φαινόμενο, ως ζωντανός οργανισμός αναπτύσσεται -από τον 18ο αιώνα δεν έπαψε να διογκώνεται- για να λάβει, τις τρεις τελευταίες δεκαετίες (και) στον ευρωπαϊκό χώρο, χαρακτηριστικά έκρηξης.

Η εξελικτική της πορεία αποδίδεται σχηματικά από τον Patrick Geddes, ως ο κύκλος ενός ζωντανού οργανισμού: εώπολις (αρχικός πυρήνας), πόλις, μητρόπολη, μεγαλούπολη, τερατούπολη, νεκρόπολη.

Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, ξεκινώντας από την (ίδια) διαπίστωση (η πόλη εξελίσσεται) έθεσαν όρια στο άστυ/πόλις -προσδιορίζοντας το ιδανικό της μέγεθος-, λειτουργώντας ως προτομικός αυτού που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σήμερα, ως πολυκυτταρική αστική ανάπτυξη: ανάπτυξη με θύλακες πόλων/πόλεων, συνεκτικά συνδεδεμένων με τη «μητρόπολη».

Στη σημερινή πραγματικότητα, είναι πρόδηλο ότι η δυναμική ενός οικισμού, μιας πόλης, ενός πολεοδομικού συγκροτήματος δεν ανακόπτεται, ούτε αναστέλλεται/περιορίζεται ή συρρικνώνεται, με αφοριστικές κανονιστικές διατάξεις -η έκρηξη της γκρίζας δόμησης και της αυθαιρεσίας το τεκμηριώνει αρκούτως-, αλλά προσανατολίζεται σε στόχους αειφορίας ή σε μία πιο αισιόδοξη υπόθεση -αλλά πάντα στόχο -διυλίζεται μέσα από την επανεξέταση της γενικότερης στάσης ως/προς την κατανάλωση, συμπεριλαμβανομένης και της χωρικής.

Παράλληλα, οφείλει -όπως το σύνολο των άλλων ευρωπαϊκών χωρών- να αποτελέσει αντικείμενο σχεδιασμού/προγραμματισμού των μελλοντικών χρήσεων και ροών, σε συνάρθρωση με τον περιαστικό της χώρο και το φυσικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο μιας γενικότερης χωροταξικής πολιτικής που διασφαλίζει όρους εδαφικής συνοχής, περιβαλλοντικής προστασίας, και ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και υψηλό επίπεδο διαβίωσης, όπως σαφέστατα προβλέπεται στις ισχύουσες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δομή του σύγχρονου αστικού φαινομένου

Η όλη θεματική σχετίζεται άμεσα με το αρχετυπικό σχεδιαστικό υπόβαθρο, της επιθυμητής -και εφικτής- μελλοντικής χωροταξικής δομής.

Η θεωρία και πρακτική του αστικού σχεδιασμού, έχει δώσει πλειάδα τυπο-

του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡ. ΤΣΙΤΣΗ***

λογιών: γραμμική, ορθογώνια, ακτινική -και σε μεγαλύτερη κλίμακα-, «γαλακτική» και «συγκεντρωτική» ή συνδυασμό αυτών. Ή, με άλλα κριτήρια, πυκνοδομημένη, αραιοδομημένη, εκτεταμένη, συνεκτική, συμπαγής.

Ο αναχρονισμός της ενιαίας αστικής τυπολογίας

Η λεγόμενη «συμπαγής πόλη», ως σύγχρονη/μελλοντική αστική πραγματικότητα που προβάλλεται ενίοτε ως πανάκεια, συσιτά, στο μέτρο που εφαρμόζεται αδιακρίτως, ένα εφεύρημα/ακόμη και κακέκτυπο στόχου εισαγωγής πολεοδομικών πραγματικοτήτων άλλων χωρών.

Αξιζει να σημειωθεί ότι ως «συμπαγής πόλη» στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφεται κυρίως η μητρόπολη του 19ου αιώνα. Όλες οι μετέπειτα πολεοδομικές θεωρίες που προσδιόρισαν ή επηρέασαν το σχεδιασμό και την πρακτική δόμησης των ευρωπαϊκών αστικών κέντρων, συνελήφθησαν ως αντίδραση σε αυτή: από το κίνημα των Garden Cities του E. Howard, τη γραμμική πόλη του Sofia y Matta, το αρχέτυπο των «τριών ανθρωπίνων εγκαταστάσεων του Le Corbusier, τους Ρώσους «αποπολεοδομους» ή την Broadacre City του F.L. Wright.

Μία μορφή επαναφοράς της -μιας «συμπαγούς» πόλης, με υψηλές πυκνότητες- επιχειρήθηκε από τον Richard Rogers, ως απάντηση στις τάσεις επέκτασης της βρετανικής πρωτεύουσας νοτιοανατολικά. Η προσέγγιση χαρακτηρίστηκε από τον Peter Hall, ως περισσότερο πολιτική παρά τεχνική.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με παράδοση αποτελεσματικότητας στο σχεδιασμό, όπως η Βρετανία ή με παρόμοια πληθυσμιακά μεγέθη ή Ολλανδία, δίνεται η δυνατότητα ιδιαίτερα υψηλών πυκνοτήτων και η καθ' ύψος δόμηση, είναι πρακτική απευκταία και χωρίς εφαρμογή ή προοπτικές για τη χώρα μας.

Η εμμονή σε μία μόνον χωροταξική δομή του εξαιρετικά πολύπλευρου και

* Πολεοδόμος

σύνθετα αρθρωμένοι αστικοί φαινομένοι, αντιστρατεύεται στα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε τόπου. Αδιαφορεί για κάθε παραδοσιακή (τοπική) μορφή οικιστικής εξέλιξης διαχρονικά και στη γεωμορφολογική πραγματικότητα μιας περιοχής -παράμετροι ασύμβατοι με την ίδια τη λογική του βιώσιμου σχεδιασμού της μελλοντικής εξέλιξης της πόλης, που αποτελεί και την πεμπουσία της πολεοδομίας, με όρους αειφορίας.

Εξασαστικός χώρος: αρχές και κατευθύνσεις πολιτικής

Η εκτός σχεδίου και βάσει παρεκκλίσεων δόμηση δεν μπορεί να συνεχίζει να αποτελεί τον κύριο τρόπο εξασαστικής -στην ουσία περιαστικής- δόμησης.

Ο extra muros χώρος και το αστικό περιβάλλον αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Ως εκ τούτου ο σχεδιασμός δεν μπορεί παρά να είναι ενιαίος, στο πλαίσιο του καταλληλότερου εργαλείου, το οποίο είναι το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο/Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης, που είναι «φύσει και θέσει» αρμόδιο να προσδιορίσει όρους και συντελεστές και στις εξωαστικά ευαίσθητες περιοχές.

Σε περίοδο οξείας κρίσης, αποτελεί αδήριτη ανάγκη ο επαναπροσδιορισμός των χωρικών προοπτικών και της εδαφικής ανάπτυξης, υπό το πρίσμα μιας λελογισμένης έντασης χρήσεων, όπου η έννοια της «χωρικής κατανάλωσης» επανεξετάζεται.

Οι ιδεολημίες ωστόσο που αφορίζουν κάθε μορφή (νέας) δόμησης και οι οποίες ενίοτε λειτουργούν ως άλλοθι αναχρονισμών, δεν μπορεί να έχουν θέση σε μία σύγχρονη, ανοικτή κοινωνία.

Οι τελευταίες, του τύπου «κτιζεις, άρα καταστρέφεις», δε λείπουν από κύκλους που λαμβάνουν αποφάσεις.

Η προστασία και η ανάπτυξη προσεγγίζονται με κατάλληλα εργαλεία

Ο περιορισμός της άλογης περιαστικής δόμησης και σε ορισμένες περιπτώσεις ευαίσθητων περιβαλλοντικά περιοχών, η δραστηκή μείωση ή και κατάργησή της, αποτελεί πάγιο στόχο του χωροταξικού σχεδια-

σμού. Αυτός, όμως, μπορεί να προσεγγιστεί -και τότε μόνον δεν θα προκληθούν στρεβλώσεις- εφόσον ενθυλακωθεί σε μία αστική στρατηγική και συνοδευτεί και από έναν αναπτυξιακό προσανατολισμό.

Τα ανωτέρω διασφαλίζονται θεσμικά, από το κατεξοχήν εργαλείο καθορισμού Ειδικών Ζωνών Προστασίας Αναπλάσεων, (και) των αναγκαίων επεκτάσεων/χώρων υποδοχής δραστηριοτήτων που προσιδιάζουν σε κάθε ειδική περίπτωση και τα χαρακτηριστικά ενός πρωτοβάθμιου ΟΤΑ, στο σύνολο της εδαφικής του ενότητας: ενός Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου/Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης.

Η κύρια ένταση -η οποία εδράζεται στα πραγματικά δεδομένα της εμπειρίας- αφορά στο εάν οι τοπικοί παράγοντες θα δρομολογήσουν, υιοθετήσουν ή συναινέσουν σε ένα σχέδιο περιορισμού, σε ευρεία κλίμακα, της εξασαστικής δόμησης, παράλληλα με τις βιώσιμες προοπτικές μιας οργανωμένης δόμησης που εγγυάται η επέκταση.

Αφού οι εξαιρετικά σχοινοτενείς και συχνότατα ατελέσφορες διαδικασίες χωροταξικού σχεδιασμού, αποθαρρύνουν την κοινωνία να αποδεχθεί το σχεδιασμό ως λύση και την εξωθούν σε «λογικές» που κατίζουν έως σήμερα.

Και εδώ έγκειται η αδήριτη ανάγκη χάραξης και υιοθέτησης μιας χωροταξικής πολιτικής, που εγγυάται εύλογους χρόνους εκπόνησης και σύμπτωσης των χρονοδιαγραμμάτων των Πολεοδομήσεων/Πράξεων Εφαρμογής, άρσης των αντιφάσεων και αγκυλώσεων που χαρακτηρίζουν τη ρύθμιση χώρου στη χώρα μας και ενός γενικότερου θεσμικού διοικητικού πλαισίου που θα διασφαλίζει την ομαλή διαδικασία σχεδιασμού, θεσμοθέτησης και εφαρμογής, με διακριτές αρμοδιότητες και ισχυρές και διαφανείς δομές στήριξης του όλου εγχειρήματος.

Η μεταρρύθμιση του όλου συστήματος χωροταξίας, στο πλαίσιο της ανασθεώρησης του Συντάγματος, αποτελεί ουσιαστικά τη μόνη βιώσιμη μεσο-/μακρο-πρόθεση εναλλακτική.

Ζούμε σε εποχή αποκαλύψεων και «ανακαλύψεων». Αποκαλύψεων για σκάνδαλα και «ανακαλύψεων» σχετικά με το μοντέλο της «δανειακής ευμάρειας» που ως χώρα ακολουθήσαμε τις τελευταίες δεκαετίες. Παράλληλα, έχουμε μπει στη μέγερνη του ΔΝΤ με την επιβολή μιας άγριας λιτότητας. Δε χρειάζεται παρά κοινός νους, για να αντιληφθούμε ότι η πλειοψηφία των οικονομικών μέτρων που λαμβάνονται αφορούν κυρίως στην ταχεία μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, το οποίο, όμως, ανατροφοδοτείται από την ύφεση που φέρνει η επιβαλλόμενη φτώχεια σε μια μεγάλη κατηγορία πολιτών. Τα μέτρα αυτά -ανεξάρτητα αν είναι στη σωστή ή στη λάθος κατεύθυνση- δεν αρ-

μακράς πνοής στην Ελλάδα, πρωταρχικό ρόλο έχει η Παιδεία και το εκπαιδευτικό σύστημα που την παρέχει και παράγει το στελεχικό δυναμικό. Είναι ένας τομέας που μαστιζείται, δεκαετίες τώρα, από όλες σχεδόν τις παθογένειες της ελληνικής κοινωνίας. Αποτελεί μέρος της κρίσης της. Δεν είναι στους στόχους αυτού του άρθρου να αναλύσει λεπτομερώς τους λόγους που οδήγησαν σε τέλμα την ελληνική εκπαίδευση. Σίγουρα, όμως, αυτοί που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σημαντικών αλλαγών θα πρέπει να κάνουν τις αναλύσεις αυτές με προσοχή. Εδώ οι αλλαγές θα πρέπει να κινηθούν σε δύο κατευθύνσεις ταυτόχρονα: Από τη μεριά της Πολιτείας, που ήδη έχει εξαγγείλει θεσμικές παρεμβάσεις σε όλες τις βαθμίδες και ένα νέο

Οι «μετοχές» της Ελλάδας στην Παιδεία για την ανάπτυξη

της **M.A. ΜΙΜΙΚΟΥ***

κούν για να βγάλουν τη χώρα από το τέλμα. Η καλή εικόνα μιας χώρας στο διεθνή χώρο, στις αγορές, στην προσέλκυση επενδύσεων κλπ., κρίνεται κυρίως από τα εκέγγα που παρέχει για συνολική ανάπτυξη σε βάθος χρόνου. Χρειαζόμαστε άμεσα επιθετική αναπτυξιακή στρατηγική και σχέδιο - οδηγό εξέδου από την κρίση. Χρειαζόμαστε εξυσίανση και ανάπτυξη σε μια σειρά από νευραλγικούς τομείς, όπως η επιχειρηματικότητα, η αγροτική πολιτική, ο στενός και ευρύτερος δημόσιος τομέας (υπουργεία, ΔΕΚΟ κλπ.), η Υγεία, η Παιδεία.

Στοιχείο διεθνούς αξιολόγησης των δυνατοτήτων και της αξιοπιστίας μιας χώρας για στέρεη ανάπτυξη είναι και η ποιότητα του στελεχικού της δυναμικού, οι δυνατότητες για παραγωγή καινοτομίας και η διεξαγωγή έρευνας αιχμής. Οι τεκμηριωμένες, δηλαδή, δεξιότητες που διαθέτει για σχεδιασμό, υποστήριξη και υλοποίηση μιας ορθολογικής ανάπτυξης σύμφωνα με τα σύγχρονα παγκόσμια δεδομένα. Γι' αυτό, ανάμεσα στους παρεμβάσεις και μεταρρυθμίσεις

σχέδιο Νόμου - Πλαισίου για την Ανώτατη Εκπαίδευση, το οποίο έχει θεθεί σε διαβούλευση και θα κριθεί στην πορεία. Αλλά και από τη μεριά των υπηρετούντων στην εκπαίδευση, που θα πρέπει να αναγνωρίσουν τις δικές τους ευθύνες και να αρθούν στο ύψος του λειτουργήματος και των περιστάσεων.

Ειδικά για τη Δημόσια Ανωτάτη Εκπαίδευση, η Πολιτεία θα πρέπει να επιδείξει εξαιρετική πολιτική τόλμη, αλλά και εμπειρία διαχείρισης κρίσεων. Να μην ισοπεδώσει τα καλώς μαζί με τα κακώς κείμενα, και να εξασφαλίσει έναν αποτελεσματικότερο τρόπο διοίκησης και οργάνωσης, που είναι βασικό εκέγγυο για την ουσιαστική αυτοδιοίκηση και την εφαρμογή της. Επιπλέον, πρέπει να υποστηρίξει με κάθε μέσο, μετά από αντικειμενική αξιολόγηση των δυνατοτήτων των ιδρυμάτων, το δρόμο τους για τη διάκριση και την αριστεία. Αυτός είναι στόχος κάθε πολιτισμένης χώρας: Τα πανεπιστήμιά της να διακρίνονται διεθνώς. Εν προκειμένω, μάλιστα, κάτι τέτοιο θα βοηθήσει και στη διεθνή εικόνα της χώρας, όπου η έλλειψη πανεπιστημίων με «brand name» αποτελεί αρνητικό παράγοντα. Ας αναδειξουμε, επιτέλους, την Παιδεία σε χρηματιστήριο αξιών, στο οποίο η Ελλάδα να μπορεί να επενδύσει τις «μετοχές» της για ένα καλύτερο μέλλον.

* Καθηγήτρια ΕΜΠ